

هروری بر چند تبصره از بودجه سال ۷۷

از: ویدا صارمی

جدول یک

(هزار دلار)

بهای هر بشکه	درآمد	کسری احتمالی نسبت به پیش‌بینی
۱۷/- دلار	۱۵/۰۴۷/۱۲۵	۴۴۳
۱۶/۵ دلار	۱۴/۶۰۴/۵۶۲	۸۸۵
۱۶/- دلار	۱۴/۱۶۲/۰۰۰	۱/۳۲۸
۱۵/۵ دلار	۱۳/۷۱۹/۴۳۷	۱/۷۷۰
۱۵/- دلار	۱۳/۳۷۶/۸۷۵	۲/۲۱۳

باور عمومی بر این بود که با توجه به نظریات آقای خاتمی پیرامون مسائل اقتصادی که در جریان مبارزات انتخاباتی عنوان می‌شد، دولت ایشان برای سال ۱۳۷۷ بودجه‌ای را پیشنهاد کند که تورم‌زایی آن در حداقل ممکن باشد. اما لایحه بودجه‌ای که تقدیم مجلس شورای اسلامی شد چنین انتظاری را برآورده نکرد. در این لایحه همان روندی برای تأمین درآمدهای دولت پیش‌بینی شده که در بودجه‌های سال‌های اخیر مرسوم بوده است. البته باید در نظر گرفت در فاصله کوتاه بین شروع کار دولت جدید (مرداد) و تقدیم لایحه بودجه (آذرماه) فرصت لازم برای تجدید نظر در شیوه تدوین بودجه و ایجاد تغییرات ساختاری در مشی اقتصادی کشور وجود نداشته است؛ اما بهر حال این انتظار برحق بود که تدوین‌کنندگان لایحه با توجه به وعده‌های ریاست جمهور جدید، از هزینه‌های غیرضروری حتی الامکان می‌کاستند، و متقابلاً از گنجانیدن تبصره‌هایی که بار مالی دولت را سنگین‌تر، و لاجرم دریافتی‌های جدید از مردم را الزام‌آور می‌کند پرهیز می‌کردند، که البته چنین نشده است. در زیر چند تبصره بودجه و اثرات تورمی آنها بر اقتصاد عمومی، و یا احتمال عدم تحقق آنها را بررسی می‌کنیم.

۱- بر پایه بند «د» تبصره ۲۹ لایحه‌ی بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور، درآمدهای ارزی کشور از محل صادرات نفت خام، مبلغ ۱۵/۴۸۹/۷۰۰ هزار دلار پیش‌بینی شده است. با توجه به این که سهمیه ایران روزانه دو میلیون و چهارصد و بیست و پنج هزار بشکه (۲۴۲۵۰۰۰) است، از این رو میانگین بهای نفت در سال ۱۳۷۷، هر بشکه معادل با ۱۷/۵ دلار، محاسبه شده که با توجه به روند قیمت‌ها و چشم‌انداز بازارهای نفتی جهان، نرخ مزبور با واقعیت‌ها، هم خوانی ندارد.

کسری درآمد از محل صادرات نفت خام، با در نظر گرفتن نرخ‌های واقعی‌تر به شرح جدول شماره یک است.

۲- برخی از اثرات تورم‌زای شدید بودجه، عبارتند از:

الف- افزایش نرخ بهای آب آشامیدنی، دستکم به میزان ده درصد (۱۰٪) بر پایه بند «ج» از تبصره ۲۴؛

ب- افزایش نرخ آب بهای کشاورزی به میزان ۱۰ ریال به ازای هر متر مکعب (بند «الف» تبصره ۴۴)؛

پ- افزایش بهای برق به میزان ۷/۵ ریال به صورت میانگین برای هر کیلووات ساعت، علاوه بر افزایش در نظر گرفته شده در برنامه پنجساله دوم عمرانی (بند «ب» از تبصره ۴۴)؛

ت- مالیات‌های جدید استانی بر پایه‌ی تبصره ۴۵ برای درآمدهای استانی؛

ث- افزایش یک درصد (۱٪) ارزش برنامه‌های صادره در سراسر کشور به دو درصد (۲٪) یعنی ۱۰۰ درصد افزایش، (بر پایه‌ی بند «ز» از تبصره ۳۳)؛

ج- بند «ز» تبصره ۱۰، باعث می‌شود که بهای دارو، مواد غذایی و بهداشتی، آرایه‌ی خدمات پزشکی (در مطبها، درمانگاه‌ها، بیمارستانها، داروخانه‌ها و سایر مؤسسات درمانی)، افزایش یابد. ج- افزایش میانگین بهای گاز شهری به مبلغ ۳۰ ریال به ازای هر متر مکعب (بند «س» تبصره ۲۹)؛

ح- تبصره ۱۴ به مفهوم افزایش رسمی دلار از ۳۰۰۰ ریال به ۳۲۵۰ ریال است.

بنابراین تبصره، نرخ رسمی دلار برای واردات به میزان ۸/۳ درصد افزایش می‌یابد که اثر مستقیم بر روی کالاهای وارداتی دارد.

باید توجه داشته باشیم که از دیماه سال جاری (۱۳۷۶) میانگین نرخ مؤثر سود بازرگانی کالاهای وارداتی از ۴/۲ درصد (براساس ارزش واردات کالا در سال ۱۳۷۵) به ۱۰ درصد افزایش یافته است. بنابراین، به طور طبیعی بهای تمام شده‌ی

کالاهای وارده به کشور در اثر افزایش نرخ دلار، و هم چنین افزایش نرخ «سودبازرگانی»، به میزان ۱۴/۱ درصد بالا خواهد رفت. هرگاه افزایش نرخ سوخت، برنامه، بیمه و... را بدان بسفزائیم، دستکم قیمت کالاهای وارداتی در سال ۱۳۷۷، بیست درصد (۲۰٪) بیشتر از امسال خواهد بود. واضح است که قیمت کالاهای وارداتی بر روی قیمت کالاهای ساخت داخل و سطح قیمت‌ها بطور کلی، اثر می‌گذارد. در نتیجه در سال آینده باید در انتظار دور جدیدی از تورم، دستکم چیزی میان ۲۰ - ۱۵ درصد بیشتر از سال جاری باشیم.

و بالاخره برای حسن ختام نگاهی می‌اندازیم به بند «ج» تبصره‌ی ۱۳

هنوز از خاطرها نرفته است که در سال ۱۳۷۵، چه سر و صدائی در مورد فروش خودروهای دولتی بلند شد. سرو صداهائی که به تشکیل هیات‌های بازرسی انجامید و این هیات‌ها پرونده‌هایی را برای دادگستری تشکیل دادند، اما در آخر «سر و صدا»ها فروکش کرد و مانند بسیاری موارد دیگر، پرونده فروش خودروهای دولتی را نیز به فراموش‌خانه‌ی دیگر سوء استفاده‌ها، سپردند. اما، کار به این جا تمام نشد. بند «ج» تبصره ۱۳ لایحه بودجه کل کشور سال ۱۳۷۷ به روشنی می‌گوید: «به دستگاه‌های اجرائی اجازه داده می‌شود که در سال ۱۳۷۷، براساس جدولی که هیات وزیران ابلاغ می‌کند، خودروهای سواری داخلی خریداری نمایند. تمام مقررات مغایر با مفاد این بند در سال ۱۳۷۷ لغو می‌گردد».

البته برای این که خدای ناکرده، کسی این امر را حمل بر «تجمل‌گرایی» ننماید، بلافاصله در (بند «د») همان ماده آمده است: «هیات وزیران به هنگام تصویب ضوابط اجرائی بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور، ضوابط مربوط به نظم و انضباط مالی و تقویت روحیه قناعت و استفاده بهینه از امکانات موجود در همه‌ی دستگاه‌های اجرائی را تأکید و مقرر، می‌نماید.»